

Galleriets rekonstruktion erbjuder inga svårigheter. Den enda osäkra punkten är huruvida, de mittersta stolparna i varje yttersida haft tvenne konsolknän under den ovala gluggen eller ej. Spår finnas emellertid, de utgöras av spikhål samt en svag planbilning av stolparna.

Någon tidigare anordning för upphängning av klockorna än den som nu finns kan ej spåras.

De tvenne sydligaste klockstolsvirkena äro enligt vad de utstickande, profilerade och tjärade ändarna visa kvar åtminstone från den tid stapeln stod öppen.

Att rekonstruera eller bestämma den nuvarande huvens ålder i förhållande till stapeln i övrigt torde bjuda stora svårigheter. Huvuven sådan den nu visar sig har en detaljerad och fint proportionerad formgivning. Den ser främmande ut ovan panelhöljets enkla och konstlösa volym.

På grund av detta förhållande samt med stöd av vissa konstruktionsdetaljer i stapelns övre delar har författaren kommit till den slutsatsen, att huvuven antingen är den ursprungliga eller att den direkt efterbildar en äldre huv.

Ivar Anderson

HÖGBYPORTALEN I STATENS HISTORISKA MUSEUM

Den första inmonteringen av ett museiföremål i Statens historiska museums nybyggnad började den 9 juni 1938. Det var portalen från Högby kyrka i Östergötland (inv. 20674) som då placerades i det romanska galleriet.

Högbyportalen är visserligen inte på något sätt något förstarangsmonument, men den är ju ett par gånger behandlad i den konsthistoriska litteraturen.¹ Dessutom är det så, att under det att museet äger en myckenhet av konsthistoriskt betydande fragment av romansk stenkonst, lider det brist på kompletta arkitekturdelar såsom portaler o. dyl., varför allt som finnes måste utnyttjas. Som en god exponent för kyrkokonst i götalandsskapen från decennierna närmast efter 1150 under inverkan av den skånska konsten, kunde Högbyportalen alltså anses väl försvara en god plats. Därtill kom att den med avseende på proportionerna utmärkt vackert skrev in sig i den utvalda väggen. Slutligen kan nämnas att eftersom museet sedan länge varit ägare till en magnifik järnsmidd dörr² från samma kyrka — men från en annan portal — så var det desto önskvärdare att inte bara dörren utan även vår portal skulle beredas hedersplatser, var och en i sitt speciella sammanhang.

¹ Lundberg, Sigtunakyrkorna och Norge, Fornvännen 1935, s. 226. — Densamme, Byggnadskonsten i Sverige under medeltiden, Sthlm 1940, s. 361.

² Sist anf. arb. s. 361 och pl. 49 (s. 329).

Fig. 1. Högby-portalen utifrån. Statens Historiska Museum.
The Högby portal from outside. The State Historical Museum.

Högbyportalen är ett sent förvärv till museet; den inköptes i december 1933 från församlingen. Den är av vitgul, av järnoxideringar delvis brunfläckad sandsten; rundbågig, tvåsprångig, höjden i yttre språnget är 265 cm och bredden 120 cm; i inre språnget är siffrorna 250 resp. 87 cm. Erik Lundberg har påvisat dess samband med den skånske Carl stenhugger.

Det är emellertid inga nya spekulationer angående portalens konsthistoriska roll, som föranlett dessa rader, utan de museitekniska spörsmål, som alltid tränger sig på då det gäller principerna för inmontering i en museisal av så stora föremål som sammanhängande arkitekturpartier.

En grundsats vid modernt museibyggande är, att man så vitt möjligt inte ska låsa fast det utställda materialet. Såväl vi själva som den följande museimannagenerationen måste ha möjlighet att utan större kostnader ändra

Fig. 2. Högby-portalen inifrån. Statens Historiska Museum.
The Högby portal from inside. The State Historical Museum.

en museiuppställning. Ändringar kan vara betingade inte bara av samlingarnas normala tillväxt utan lika mycket — kanske mer — av att den vetenskapliga forskningen framtvingar nya grupperingar eller av att pedagogiska eller museitekniska uppslag föder önskemål om bättre och mer tilltalande demonstration av materialet.

Högbyportalen har murats in i en vägg. Utan varje tvekan är detta både estetiskt och pedagogiskt sett bättre än om den monterats i en stor, fristående träplint vars yta fått imitera en murytas utseende. Men ur museiteknisk synpunkt vill kanske någon invända, att detta väl ändå är att ganska kraftigt »läsa fast» en sak.

Därför kan det vara av intresse att ta del av de båda bilderna här (fig. 1—2), vilka visar, hur det tack vare museibygnadens konstruktion blivit

möjligt att ändock anordna en tämligen »lös» montering t. o. m. av en kyrkoportal.

I tegelmuren har från början utsparats en större öppning täckt av rakt valv och med sidorna försedda med öppna förtagningar. Här har portalblocken uppställts och kringmurats med tegel. Skulle en omplacering visa sig önskvärd torde det med fotografiernas hjälp inte ta mer än några timmar för ett par arbetare att hugga loss fyllnadsmurningen och befria portalblocken.

O. Källström

LITTERATUR OCH KRITIK

STEN KARLING: Holzschnitzerei und Tischlerkunst der Renaissance und des Barocks in Estland. Õpetatud Eesti Seltsi Toimetused XXXIV, Tartu 1943. 451 sid, 253 fig., 28 planscher och en karta.

De sista tio årens konsthistoriska forskning i Estland är intimt förknippad med professor Sten Karlings namn. Den undersökning av de estländskt-gotländska konstförbindelserna, som påbörjades av Helge Kjellin, har han fortsatt och utbyggt, och därjämte har han genom sitt studium av den Tyska ordens konst öppnat helt nya perspektiv i medeltidens baltiskt-nordiska konsthistoria. Hans forskningar ha inte varit snävt begränsade i tid och rum. De ha omspant århundraden och dragit in det estländska konstområdet i ett större sammanhang.

Sina mest omfattande arbeten har Karling emellertid hittills ägnat renässansens och barockens konst. Hans 1936 utgivna *Narvamonografi* var det första vetenskapliga arbetet av detta slag i den estländska konstillitteraturen. I samband med inventeringen av Estlands konstminnesmärken har därefter hans här ovan angivna arbete vuxit fram. Det förelåg i manuskript redan 1941, men på grund av de politiska händelsernas utveckling och författarens därav förorsakade avresa från Estland kunde verket först två år senare komma ut i tryck. Om man tar hänsyn till att författaren vid sidan av sin *Narvabok* och det senast utgivna arbetet publicerat en rad betydande undersökningar av mindre omfång samt att han förutom en omfattande undervisning (vilken de sista åren ägde rum på estniska språket) även hade att taga befattning med fornvårdsfrågor och andra kulturella problem i Estland, måste man skänka hans ovanliga arbetsförmåga sin livliga beundran.

Karlings sista arbete behandlar ett material, som huvudsakligen utgöres av estländska kyrkoinventarier från 1500-talets mitt fram till 1700-talets senare hälft. Framställningen berör även lettändskt område i den mån, som de i Estland bosatta mästarerna även voro verksamma där. Genom att författaren låtit sin skildring bli en del av ett större sammanhang och